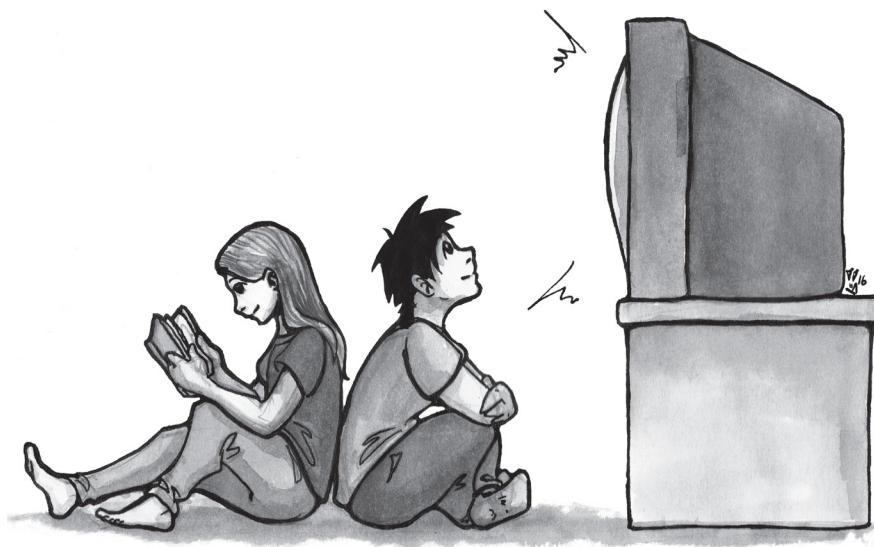

OBSAH

Předmluva	5
Poděkování	7
Úvod	9
1. ČÁST: ZÁKLADNÍ POJMY	15
Sekce 1: Začínáme	15
Vy	15
Autismus	16
Sekce 2: Přehled základních pojmů	18
Amygdala a emoce	18
Kognitivní schopnosti	19
Komorbidita	21
Empatie a soucit	22
Jak nabízet rady	24
Řeč	25
Ztráta dovedností	28
Neurodiverzita	29
Profily chování	31
Senzorická přecitlivělost	34
Sociální „jazyky“	36
Sebestimulace	37
Terminologie a autismus	39
Teorie mysli a sociální myšlení	42
2. ČÁST: CO CHCEME, ABYSTE VĚDĚLI	44
Sekce 1: Soukromý život	44
Jídlo a stolování	44
Oblečení, boty a nakupování	53
Seznamy, rozvrhy a upomínky	57
Domácí práce	60
Kázeň/Disciplína	64
Kapesné	68
Domácí úkoly	72

Sekce 2: Vztahy	77
Sourozenci	77
Přátelé	80
Hosté	88
Šikana a nátlak vrstevníků	93
Sociální sítě	101
Sekce 3: Místa a události	105
Můj pokoj	105
Veřejná místa	110
Dovolená	116
Škola a třída	119
Školní oslavy a narozeniny	122
Sekce 4: Zájmy	126
Koníčky a volnočasové aktivity	126
Zvláštní zájmy	129
Hračky, hry a hraní	134
Zvířata	140
Sekce 5: Identita	143
Vlastní identita	143
Vyrůstání, dospívání a puberta	145
Gender a sexuální identita	148
Záchvaty (<i>meltdown</i>) a vypnutí (<i>shutdown</i>)	154
Škodlivé strategie a rizikové chování	158
Co pomáhá z obecného hlediska?	161
Literatura a zdroje	166

1. ČÁST: ZÁKLADNÍ POJMY

V první části si ukážeme, jak je autismus definován a diagnostikován a jak může dítě s autismem ovlivnit vás a vaši širší rodinu. Také si představíme, jak lidé s PAS přemýšlejí a vnímají svět, a na některá základní témata se podíváme z autistického úhlu pohledu.

Sekce 1: Začínáme

Vy

Ze všeho nejdřív chci mluvit o rodinné dynamice z vaší strany. Uvědomuji si, že velká část mých rad vyžaduje, aby zbytek rodiny bral ohledy v první řadě na potřeby dítěte s PAS a své vlastní potřeby odsunul na druhou kolej. Nikdo od vás nemůže očekávat, že to tak budete dělat pořád a se vším. K tomu tahle kniha neslouží.

Tolik matek, otců a sourozenců mi říkalo, že se bojí, že nedělají dost, nebo že něco dělají špatně a nedostatečně, a já vám teď řeknu to, co jsem odpověděla každému z nich: Nemůžete se starat o své dítě, když se nepostaráte o sebe. Musíte být v pořádku. Ze všeho nejdřív musíte najít způsob, jak se zbavit stresu, uvolnit se, vyspat se a dobře se najíst. Musíte si naplánovat čas pro své koníčky, večer na čtení nebo příjemný oběd s kamarády.

Když zanedbáte sami sebe, nebudete mít co dát. Vaše dítě potřebuje, abyste byli v pořádku i vy.

A zbytek rodiny musí být také v pořádku. Všichni musí mít čas dělat věci, které je baví, u kterých se uvolní, jinak se naruší dynamika celé rodiny. Převládne kultura, ve které dítě s PAS určuje pravidla a rozvrh každému členu rodiny, což v konečném důsledku neprospívá nikomu.

Vzhledem k tomu, že zanedbání potřeb zbytku rodiny na úkor potřeb dítěte s autismem může přinést problémy, chtěla bych zdůraznit, že návrhy a rady v této knize mají přesně tuto povahu – jsou to návrhy a rady. Neočekávám, že je všechny uvedete do praxe. Musíte najít kompromisy, které fungují pro všechny zúčastněné ve vaší rodině.

Vy, váš partner a každé další dítě jste stejně důležitými členy rodiny jako dítě s autismem a od nikoho by se nemělo očekávat, že se vzdá všeho ve snaze splnit nedosažitelné nároky, například ve snaze splnit všechna doporučení v této knize. Prosím, starejte se také o sebe samotné.

Zároveň vím, že jsou rodiče dětí s PAS zvyklí na to, že jim rodiče neautistických dětí dávají nejrůznější rady nebo je viní za autismus jejich dětí a související problémy. Proto bych ráda zdůraznila, že je v pořádku, když se těmi radami nebudete řídit. To obviňování si nezasloužíte a nemusíte se omlouvat, když podobné poznámky nepřijmete velkoryse. Snažte se, jak nejlépe umíte, a víc nikdo z nás dělat nemůže.

Autismus

Americký *Diagnostický a statistický manuál duševních poruch* (DSM), jeden z základních zdrojů definujících autismus, byl v roce 2013 aktualizován, vyšlo jeho 5. vydání (American Psychiatric Association 2013).¹ V tomto vydání byly autismus, infantilní autismus, Asper-

---

¹ Pozn. red.: V České republice se při diagnostice vychází z mezinárodní klasifikace nemocí (MKN), kterou vydává Světová zdravotnická organizace (WHO). Nyní se připravuje její 11. revize. Je vytvořen plán implementace MKN-11 dohledatelný na webových stránkách <https://www.uzis.cz/res/file/klasifikace/mkn/mkn-11-cz-implementation-plan.pdf>.